

ISAVI/10119/2023

Kunnanhallitus/kaupunginhallitus

Ehkäisevä päihdetyö on kunnan lakisääteinen tehtävä

Aluehallintovirastot muistuttavat kuntia niiden lakisääteisestä tehtävästä ehkäisevässä päihdetyössä. Ohjauskirje lähetetään kaikille kunnille.

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia. Saman lain 37 §:n mukaisesti kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6 §, jäljempänä sote-järjestämislaki). Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) 5 ja 6 §:t määrittelevät kunnan vastuut ja tehtävät ehkäisevässä päihdetyössä. Terveystieteiden tutkimuslain (1326/2010) 28 §:n mukaan päihde- ja riippuvuushoito on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä hyvinvointialueella ja kunnissa tehtävän ehkäisevän päihdetyön kanssa. Sama velvoite on sosiaalihuoltolain (1301/2014) 24 §:ssä päihde- ja riippuvuustyön osalta.

Sote-järjestämislain ja ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain ohjauksesta ja valvonnasta kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta vastaavat aluehallintovirastot yhdessä Valviran kanssa.

Aluehallintovirastot ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL kartoittivat kuntien ehkäisevän päihdetyön tilannetta keväällä 2023 kyselyn avulla. Kyselyn mukaan osalla kunnista on puutteita ehkäisevän päihdetyön lain mukaisessa toteuttamisessa. Kuntien on tärkeää kiinnittää huomiota ehkäisevän päihdetyön rakenteisiin, tehdyn työn laatuun sekä erityisesti rakenteiden ja yhteistyön ylläpitämiseen kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden välillä.

Yleiset vaatimukset

Kunnan ylimmän johdon tulee sitoutua hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä siihen kuuluvan ehkäisevän päihdetyön johtamiseen. Terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäisevää päihdetyötä koskevia päätöksiä tehdään ja toteutetaan kunnan kaikilla toimialoilla, kuten

- sivistystoimen palveluissa
- liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoimen palveluissa
- kaavoituksessa
- rakentamisessa
- asumisen suunnittelussa ja toteutuksessa
- liikennesuunnittelussa
- koulutuksessa
- työelämässä

Kunnan on päätöksenteon ja ratkaisujen valmistelussa arvioitava ja otettava huomioon tehtävien päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

Kunnan tulee varmistaa lakisääteisten tehtävien toteutuminen

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) 2 §:n mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn. Saman lain 3 §:n mukaan ehkäisevän

päihdetyön on perustuttava käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin ja siinä tulee kiinnittää huomiota myös muille kuin päihteiden käyttäjille aiheutuviin haittoihin.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) 5 §:n mukaan kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Hyvinvointialue tukee alueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä ja huolehtii ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Kunnan toimielimen tehtävänä on:

- 1) huolehtia kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta;
- 2) huolehtia siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle;
- 3) lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa kunnan tehtävissä;
- 4) esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa;
- 5) huolehtia siitä, että 1-4 kohdassa tarkoitetut toimet sovitetaan yhteen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä sekä poliisin, alkoholilain ([1102/2017](#)) ja tupakkalain ([549/2016](#)) noudattamisen valvonnasta vastaavien viranomaisten, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

Toimielimiä ovat kuntalain (410/2015) 30 §:n mukaan esimerkiksi valtuusto, kunnanhallitus, lautakunta, valiokunta, toimikunta ja jaosto.

Kunta voi itsenäisesti päättää, minkä toimielimen tehtäväksi se antaa ehkäisevän päihdetyön. Käytännössä toimielin ei välttämättä hoida itse ehkäisevän päihdetyön tehtäviä, vaan johtaa, seuraa ja arvioi niiden toteutumista. Tällöin se on saattanut valtuuttaa laissa mainitut tehtävät ja niiden käytännön toimeenpanon jollekin kunnalliselle tai seudulliselle monialaiselle työryhmälle.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain 6 §:n mukaan kunnan tulee ehkäisevän päihdetyön yhteydessä edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päihteiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi viranomaisyhteistyöllä, viranomaisille annettavilla lausunnoilla sekä kunnan omilla toimilla.

Kunnan ehkäisevään päihdetyöhön sovelletaan lisäksi, mitä sote-järjestämislain 6 §:ssä säädetään terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä sekä sitä koskevasta suunnittelusta ja raportoinnista.

Ehkäisevä päihdetyö on vaikuttavinta, kun se on kiinteä osa kunnan pitkäjänteistä perustyötä ja näkyy kaikissa keskeisissä strategioissa ja suunnitelmissa. Ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen vaatii koordinaatiota. Koordinaatiota tukee, että kuntaan nimetään vastuuhenkilö sekä koordinaatiosta käytännössä vastaava taho. Vaikuttava ja laadukas ehkäisevä päihdetyö edellyttää, että vastuuhenkilölle on resursoitu riittävästi työaika tehtävän hoitamiseen huomioiden kunnan koko ja tarpeet.

Lähteet:

[Ehkäisevä päihdetyö Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kunnissa 2023](#)

[Ehkäisevä päihdetyö: opas kunnille ja hyvinvointialueille](#)

[Ehkäisevän päihdetyön rakenteet kunnissa ennen ja jälkeen sote-uudistuksen: vuosien 2020 ja 2023 kuntakyselyiden tuloksia](#)

[Kuntalaki 410/2015](#)

[Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015](#)

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021](#)

[Sosiaalihuoltolaki 1301/2014](#)
[Terveystieteidenhuoltolaki 1326/2010](#)

Lisätiedot:

terveydenhuollon ylitarkastaja Katja Maksimainen,
p.0295 016 893, Itä-Suomen aluehallintovirasto, katja.maksimainen@avi.fi

Terveystieteidenhuoltoyksikön päällikkö,
aluehallintoylilääkäri

Hanna-Mari Jauhonen

Terveystieteidenhuollon ylitarkastaja

Katja Maksimainen

Aluehallintovirasto käyttää sähköistä hyväksyntää, jonka merkinnät ovat asiakirjan viimeisellä sivulla.

Jakelu Kuntien kirjaamot, joita pyydetään toimittamaan kunnan-
/kaupunginhallitukselle, kunnan hyvinvointikoordinaattoreille ja
ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöille

Tiedoksi Aluehallintoviraston ylikokouksen puolesta ja Peruspalvelut, oikeusturva ja
luvat-vastuualueen johtaja

Tämä asiakirja ISAVI/10119/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/10119/2023 har godkänts elektroniskt

Maksimainen Katja 22.11.2023 12:12

Jauhonen Hanna-Mari 22.11.2023 12:14